

© Deze tekst is auteursrechterlijk beschermd

Boekbespreking: GHESQUIERE P., GRIETENS H. (red.), Jongeren met leer- of gedragsproblemen.
Acco, Leuven/Voorburg, 2006, 182 blz.

Bespreker: Lieven Coppens
Die-'s-lekti-kus vzw, Diestsesteenweg 722, 3010 Kessel-Lo
E-mail: info@letop.be Website: www.letop.be

Datum: december 2006

1 Korte inhoud

Het secundair onderwijs (h)erkent leer- en gedragsproblemen nog steeds onvoldoende. Dit was het uitgangspunt van de studiedag van het Vliebergh-Senciecentrum in 2005. In dit boek bracht men de bijdragen van de sprekers bijeen.

Het werk wil alle onderwijsbetrokkenen informeren over (én sensibiliseren voor) een zorgzame aanpak van leer- en gedragsproblemen in het secundair onderwijs. Hoe kan je deze problemen tijdig opsporen? Hoe kan je er op een verantwoorde manier mee omgaan? Hoe kan het zorgbeleid op school er beter worden op afgestemd? De auteurs uit dit boek geven op deze vragen een aanzet tot antwoord. Onderzoekers vertalen actuele wetenschappelijke inzichten op dit terrein vertalen naar het onderwijsveld. Beleidsverantwoordelijken schetsen enkele recente initiatieven op het niveau van het school- en onderwijsbeleid. Ten slotte worden ook vanuit de praktijk concrete handvatten aangereikt om aan de grotere zorgvraag van deze leerlingen tegemoet te komen.

2 Onze beoordeling

Dit boek lost de verwachtingen die de titel wekt in. Het gaat in op de zorg voor de individuele leerling. In die zin is het een bronnenboek voor leerkrachten en leerlingbegeleiders. Het bespreekt ook een aantal organisatorische aspecten van de zorg op klas- en schoolniveau. Op die manier is het een naslagwerk voor directies en pedagogische begeleiders. Aangezien het een verslagboek is van een studiedag zijn alle bijdragen beknopt. Het is dan ook meer een inspiratieboek dan een echt studieboek.

3 Doelgroep

Alle onderwijsbetrokkenen met interesse voor leer- en gedragsproblemen in het secundair onderwijs.

4 Vormgeving

De vormgeving is sober en goed gestructureerd. Het boek maakt gebruik van duidelijke schema's en tabellen. Eventuele bijlagen vind je onmiddellijk na elke bijdrage. Dit bevordert de leesbaarheid van het boek.

5 Inhoud

1 Een getuigenis (Toon Cox)

Toon Cox heeft dyslexie. Hij vertelt in zijn getuigenis hoe hij ermee leerde omgaan. Lees in dit deel hoe hij het bracht tot vertaler-tolk én journalist!

2 Leerlingen met ADHD in het secundair onderwijs (Marina Danckaerts)

Marina Danckaerts beschrijft ADHD aan de hand van algemene kenmerken. Zo toont ze aan dat het een zuivere gedragsdiagnose is. ADHD is een levenslange stoornis. Toch lijkt het af te nemen naarmate de leeftijd stijgt. Is de onderliggende neuro-biologische stoornis verbeterd? Leert men ADHD compenseren naarmate men ouder wordt? Zijn de criteria niet meer aangepast aan het leeftijdsniveau? Over deze vragen bestaat er geen duidelijkheid. Bij een adolescent valt de motorische hyperactiviteit vaak weg. De innerlijke onrust en impulsiviteit blijven. Ze maken het hem moeilijk om op verschillende domeinen volwassen te worden.

Er zijn drie strategieën die werken bij ADHD. Medicatie heeft het grootste effect. Ze mag maar opgestart worden wanneer de gedragsaanpak niet voldoende helpt. Bij deze gedragsaanpak valt het grootste effect te verwachten als leerkrachten en ouders getraind worden. Gedragstraining van het kind zelf heeft het minste effect. De beste resultaten bereikt men door medicatie en gedragsaanpak te combineren.

3 Dyslexie in het secundair onderwijs (Pol Ghesquière)

Pol Ghesquière beschrijft eerst het "fenomeen" dyslexie vanuit verschillende definities en verklaringsmodellen. Hij staat stil bij de gevolgen van dyslexie voor het leren. De aanpak van dyslexie ligt op twee vlakken. Een eerste is de afstemming van het school- en onderwijsaanbod thuis en op school aan de noden van het kind. Hierdoor vermijdt men gedragsproblemen. Het tweede vlak is dat van de taakgerichte aanpak, het remediëren. Op een bepaald moment is de grens van het remediëren bereikt. Compenseren en dispenseren zijn dan de volgende stappen.

Men merkt niet alle kinderen met dyslexie op in het basisonderwijs. Soms gebeurt dit pas bij het studeren van lange teksten of vreemde talen in het secundair. Hiervoor moet men in de eerste graad bijzondere aandacht hebben. Doorheen het middelbaar is een goede studiekeuzebegeleiding belangrijk. Een realistisch zelfbeeld is noodzakelijk voor een juiste keuze. Lezen en schrijven vragen meer tijd dan bij de andere leerlingen. Een goede studieplanning en goede studiestrategieën moeten dit compenseren. Ook de school kan een handje toesteken met een aantal bijzondere maatregelen (meer tijd op het examen, gedrukte nota's, ...).

4 Leerlingen met agressief en antisociaal gedrag in het secundair onderwijs (Hans Grietens)

Hans Grietens beschrijft eerst de gemeenschappelijke kenmerken achter dit gedrag. Hij probeert de betekenis en de omvang van dit gedrag te achterhalen. Dit gedrag heeft meestal een lange voorgeschiedenis. Risicofactoren bij het kind of zijn omgeving doen het ontstaan of houden het in stand. De auteur benadrukt twee relationele risicofactoren. De eerste is het verlies van controle over het gedrag van het kind door de ouders. De tweede factor is het gebrek aan steun van deze jongeren door hun ouders en hun omgeving.

De secundaire school kan dit gedrag moeilijk bestrijden. Vroege opsporing en interventie kunnen helpen. Men mag er echter niet te veel van verwachten. Dit gedrag beperkt zich immers niet tot de school alleen. In principe moet het aangepakt worden in elk systeem waarvan de leerling lid is.

Hans Grietens eindigt met een aantal aanbevelingen voor een gecoördineerd aanpakbeleid.

5 Dyscalculie in het secundair onderwijs: feiten en fictie (Annemie Desoete)

Annemie Desoete bouwt haar artikel op rond tien stellingen in verband met dyscalculie. Deze geven haar de gelegenheid om in te gaan op verschillende thema's. Verschillende waarheden en misverstanden komen aan bod. Tussendoor leert de lezer een en ander over de criteria, de verschijningsvormen en de mogelijke aanpak. Hierbij wordt het belang van de metacognitie niet vergeten. Tot slot geeft Annemie Desoete ook nog een aantal aanknopingspunten voor een goede diagnostiek. Scholen en CLB's kunnen aan de slag met de uitgebreide checklist 'dyscalculie' en een lijst sticordmaatregelen.

6 Jongeren met dyslexie of dyscalculie: school en CLB handelingsgericht op zoek naar een 'YES' (Tom Walgraeve)

Tom Walgraeve bespreekt het diagnostische traject bij het vermoeden van een leerstoornis. Dit traject beantwoordt aan de criteria van de handelingsgerichte diagnostiek. Het is de bedoeling dat dit traject zo kort mogelijk blijft. De stappen van dit traject zijn: de aanmelding, de verheldering van de vraag, het onderzoek en het adviesgesprek. Na elke stap moet er een akkoord (YES) volgen van de jongere, de ouders en de school. Hierdoor wordt er geen tijd en energie verloren. Het diagnostische traject kan maar slagen als school en CLB voldoende op elkaar zijn afgestemd. Ze moeten het eens zijn over de aanpak van een leerstoornis. Het benoemen van een leerstoornis is een belangrijk moment. Het geeft een antwoord op de vraag waarom er bepaalde problemen zijn.

De zorg op school loopt het gevaar om "etikettenzorg" te zijn. Dit betekent dat enkel leerlingen met een etiket (vastgelegd in een "attest") in aanmerking komen voor extra zorg. De school moet een kader ontwikkelen waarbinnen alle leerlingen ondersteund worden. Alleen als dit kader niet volstaat, maakt men een individueel begeleidingsplan.

7 Leren leren: leren wat leren (Ingrid Coosemans)

"Leren leren" is veel minder eenvoudig dan het lijkt. De strategieën en vaardigheden die daarvoor nodig zijn, verwerft men niet spontaan. Dit is het uitgangspunt van Ingrid Coosemans.

Niet alle leerlingen leren op dezelfde manier. Iedereen heeft een eigen leerstijl, een eigen leervoorkeur. Een gevarieerd onderwijsaanbod komt aan deze verschillen tegemoet. Dat is echter niet genoeg. Men moet ook technieken aanleren. Dit complex leerproces omvat in principe 7 stappen. In de praktijk worden er slechts drie toegepast.

Leren leren is op een procesmatige manier gedrag beïnvloeden. Ingrid Coosemans bespreekt uitvoerig wat dit inhoudt. Ze toont aan dat leerkrachten in elk van de 7 stappen een belangrijke rol spelen.

8 Dyslexie en de verwerving van vreemde talen (Connie Milliau)

Dyslexie heeft een grote impact op de verwerving van vreemde talen. Ondersteuning bij het aanleren ervan is noodzakelijk. Connie Milliau geeft in dit artikel heel wat nuttige tips.

Elke taalontwikkeling richt zich op taalbegrip (luisteren en lezen) en taalproductie (spreken en schrijven). Daarvoor moeten alle aspecten van een taal verworven worden. Voor dyslectici zijn dat even zoveel problemen die moeten aangepakt worden.

Woordenschatverwerving, spelling, grammatica, technisch en begrijpend lezen. Alle deze onderdelen kunnen voor dyslectici problemen geven. De auteur beschrijft de aspecten één voor één. Deze beschrijving vult ze telkens aan met concrete tips voor de aanpak. Ze eindigt met een aantal algemene principes bij het begeleiden van vreemde talen.

9 Differentiërende klastechnieken in het kader van Leerzorg (Anny Cooreman en Els Van Doorslaer)

De leerkracht heeft nood aan praktische instrumenten en hulpmiddelen. Hij moet meer en meer in staat zijn om aan alle leerlingen die zorg te geven die ze nodig hebben. Naarmate er meer zorgleerlingen in het regulier onderwijs blijven, is er meer nood aan een brede aanpak.

In het eerste deel van deze bijdrage illustreren de auteurs deze brede aanpak. Ze gebruiken daarvoor de map "Leerzorg" van Die-'s-lekti-kus vzw. Vooral het onderdeel "binnenklasdifferentiatie en integrale leerlingenzorg in de klas" komt aan bod. Aan de hand van concrete fiches uit de map "Leerzorg" krijgt de brede aanpak een gezicht. In het tweede deel van dit artikel gaat men op bezoek bij *Eureka* onderwijs. Dit is een school voor normaal en hoogbegaafde kinderen met leerproblemen. De lezer maakt kennis met de principes voor de interne klasdifferentiatie die ze daar gebruiken.

10 Preventieve en positieve aanpak van ADHD: van woorden naar daden (Rita Bollaert)

Kinderen met ADHD hebben nood aan een positieve aanpak. Kinderen met ADHD hebben het "relatieve" voordeel dat veel van hun ongewenst gedrag kan voorspeld worden. Men kan het dus proberen voorkomen. Rita Bollaert beschrijft in dit artikel het stappenplan dat bij Zit Stil vzw uitgewerkt werd. Ze bespreekt elk onderdeel uitvoerig. De link naar de onderwijspraktijk is steeds nadrukkelijk aanwezig.

6 Bestelinformatie

Acco
Brusselsestraat 153
3000 Leuven
Tel.: 016 62 80 00
Fax: 061 62 50 01
E-mail: uitgeverij@acco.be
Website: www.acco.be
ISBN: 90 334 5938 8
Prijs: € 22,-